

ΎΣΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα πρέπει να είστε σε θέση...

- Να περιγράφετε τα βασικά στοιχεία της Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο και να τεκμηριώνετε τη σημασία του χαλκού για το νησί.
- Να εντοπίζετε τις επιδράσεις του μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού στην Κύπρο.

Σελίδες 36 - 63

ΑΣ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΜΕ...

Βασικές πληροφορίες

Η Κύπρος ήταν γνωστή κατά την αρχαιότητα για τα πλούσια κοιτάσματα χαλκού. Μάλιστα η λατινική ονομασία του χαλκού (cuprium) προέρχεται από την έκφραση "Cuprium aes", που σημαίνει «μέταλλο της Κύπρου». Τα μεγαλύτερα αποθέματα βρίσκονται στις βόρειες και βορειοανατολικές πλαγιές του όρους Τρόδος ενώ μικρότερα αποθέματα υπάρχουν στο νότιο τμήμα του νησιού. Οι πρωιμότερες ενδείξεις συστηματικής εκμετάλλευσης χαλκοφόρων κοιτασμάτων προέρχονται από τα μεταλλεία της Αμπελικού, δυτικά της Λευκωσίας, και χρονολογούνται στο 19^ο αι. π.Χ.

ΑΛΑΣΙΑ¹ Αρχικά θεωρήθηκε ότι «**Αλασία**» ήταν προϊστορική ονομασία της Κύπρου, αλλά μετά τις ανασκαφές στην Έγκωμη της Κύπρου από τη γαλλική αρχαιολογική αποστολή (1946 - 1950) και από την αρχαιολογική υπηρεσία της Κύπρου αποδείχθηκε ότι η **Αλασία ήταν μεγάλη, πλούσια και ισχυρή πόλη, στη θέση του σημερινού χωριού του νησιού Έγκωμη.**

Η πόλη αυτή γνώρισε μεγάλη ακμή κατά την περίοδο 1600 - 1200 π.Χ. και εξαφανίστηκε στα 1050 π.Χ. Υπήρξε σπουδαίο κέντρο εξαγωγής χαλκού και είχε μεγάλες εμπορικές συναλλαγές με την Αίγυπτο, όπου έκανε εξαγωγή μεγάλων ποσοτήτων χαλκού.

¹ Προϊστορική ονομασία, η οποία συναντάται στα κείμενα της Ελ - Αμάρνα και στο γραμμένο με σφηνοειδή γραφή αρχείο των Χετταίων, που ανακαλύφθηκε στην πρωτεύουσά τους [Χαττούσα](#), στο σημερινό "Μπογάζ - Κιόι".

ΤΟ ΤΑΛΑΝΤΟΝ

Ήταν η μορφή με την οποία οι Κύπριοι έκαναν εξαγωγή τον χαλκό. Κάθε τάλαντον ζύγιζε περίπου **35 κιλά**, είχε **σχήμα δέρματος βοδιού** ενώ πάνω στα τάλαντα βρέθηκαν **σύμβολα Κυπρομινωικής γραφής**.

Στάδια επεξεργασίας χαλκού

- Εξόρυξη του μεταλλεύματος
- Επιλογή του πλούσιου σε περιεκτικότητα μεταλλεύματος
- Κοπάνισμα μεταλλεύματος σε γουδιά και άλεσμα του σε χερόμυλο.
- ΦΡΥΞΗ του χαλκού (είδος καύσης) ώστε οι θειούχες ενώσεις του να μετατραπούν σε οξειδία του χαλκού.
- Τήξη του μεταλλεύματος σε καμίνια κυλινδρικού σχήματος, που έχουν κτιστεί με πέτρες και πηλό, σε ψηλότερες θερμοκρασίες με πέτρες και πηλό, σε ψηλότερες θερμοκρασίες με τη χρήση ξυλοκάρβουνων. Ο χαλκός ως βαρύτερο μέταλλο παρέμενε στον πυθμένα και η σκουριά έβγαινε από μια τρύπα στο πάνω μέρος του καμινιού.
- Χύσιμο του χαλκού σε καλούπια σε σχήμα τάλαντου.
- Σπάσιμο των καλουπιών και αποθήκευση τάλαντων για εμπορία ή περαιτέρω επεξεργασία (κατασκευή εργαλείων, όπλων, κ.λπ)
- Μεταφορά στα λιμάνια της Έγκωμης και του Κιτίου για εξαγωγή.

Τι προσέλκυσε τους Μυκηναίους στην Κύπρο, **πώς** και **πότε** άρχισαν να **εγκαθίστανται** σ' αυτήν;

[σελ. 40, §1, 2]

Αφού μελετήσετε τη σελίδα 40 του βιβλίου σας, προσπαθήστε να εξηγήσετε τον όρο ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Με τον όρο **Μυκηναϊκός Πολιτισμός** χαρακτηρίζεται από τους αρχαιολόγους ο προϊστορικός πολιτισμός της **Υστερης Εποχής του Χαλκού**, που αναπτύχθηκε την περίοδο **1600-1100 π.Χ.** κυρίως στην κεντρική και νότια ηπειρωτική Ελλάδα. Το επίθετο «μυκηναϊκός» προέρχεται από την πρώτη αρχαιολογική θέση στην οποία εντοπίστηκε, τις **Μυκένες**, που αποτελούν και ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του. Κατά την περίοδο ακμής του εξαπλώθηκε και στην Κρήτη, στα νησιά του Αιγαίου και στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός ταυτίζεται με την τελευταία περίοδο του **Ελλαδικού Πολιτισμού**, τον Υστεροελλαδικό Πολιτισμό. Ταξινομείται παραδοσιακά ως προϊστορικός, καθώς οι γνώσεις μας για αυτόν βασίζονται μέχρι σήμερα κυρίως σε αρχαιολογικά ευρήματα.

Πώς ιδρύθηκαν, σύμφωνα με τις μαρτυρίες αρχαίων συγγραφέων, τα **κυπριακά βασίλεια**; [σελ. 42 -43]

Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα σχετικά με τους ιδρυτές των κυπριακών βασιλείων.

Συμβουλευτείτε τον χάρτη στη σελ. 45.

ΙΔΡΥΤΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Ποιες υπήρξαν οι καθοριστικές αλλαγές που είχε υποστεί στην Κύπρο η οικονομική, κοινωνική δομή και ο πολιτιστικός τομέας λόγω της εκμετάλλευσης χαλκού; [σελ. 41]

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Κατά την Ύστερη εποχή του Χαλκού η αρχιτεκτονική στην Κύπρο αναπτύσσεται. Οι κατοικίες έχουν σχήμα ορθογώνιο ή τετράγωνο και διαθέτουν συνεχόμενα δωμάτια. Τη σημαντικότερη όμως ανάπτυξη την παρουσιάζει η πολεοδομία. Γιατί;

Ποια είναι τα βασικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά αυτή την εποχή; [σελ. 46, §3]

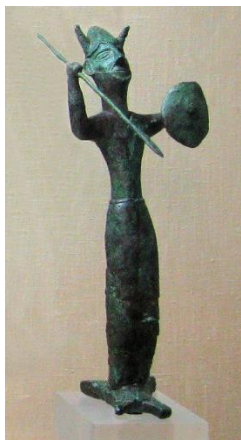
ΤΑ ΚΥΚΛΩΠΕΙΑ ΤΕΙΧΗ

Οι Έλληνες των ιστορικών χρόνων αποκαλούσαν «Κυκλώπεια» τα τείχη των προϊστορικών ακροπόλεων που ήταν κτισμένα με πελώριες πέτρες (λίθους), πιστεύοντας ότι τα είχαν κατασκευάσει οι μυθικοί τέκτονες Κύκλωπες. Κατά την προϊστορική εποχή, χτίζονταν τείχη περιμετρικά των πόλεων και των ακροπόλεων. Τα τείχη αυτά κατασκευάζονταν με τεράστιους λίθους, που αρχικά ήταν στη φυσική τους μορφή και ακατέργαστοι, ενώ αργότερα υφίσταντο κάποια επεξεργασία, ανάλογα με τη σκληρότητά τους, έτσι ώστε να πάρουν μορφή ορθογώνιων ή πολυγωνικών σχημάτων.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

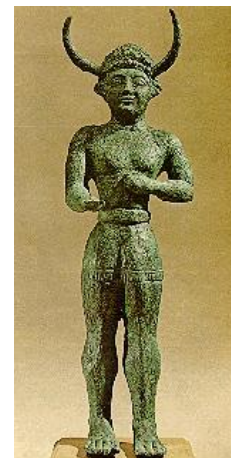
Κατά την Ύστερη εποχή του χαλκού πιστεύεται ότι ο **χαλκός βρισκόταν κάτω από την προστασία των θεών**. Πώς καταλήγουμε σε αυτό το συμπέρασμα; [σελ 48, §2, 3]

Ποιες είναι οι γνώσεις μας για τον πολεμιστή **θεό** της Έγκωμης;
[εικόνα 2, σελ 48]

Να περιγράψετε το **άγαλμα** του **Απόλλωνα Κεραιάτη**
[εικόνα 2, σελ 49]

ΤΕΧΝΗ

Οι πιο σημαντικοί τύποι κυπριακών αγγείων είναι: [σελ 50, §2]

1

2

Τι γνωρίζουμε για τα **μυκηναϊκά αγγεία**; [σελ 50, §3]

Τι παρήγε η **μικροτεχνία** αυτής της εποχής και τι **μαρτυρούν τα κατασκευάσματα** αυτά; [σελ 52]

Να μελετήσετε προσεκτικά τις εικόνες στις σελίδες 50 - 54

